Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

NACIONALNI ISPITI U TREĆIM RAZREDIMA SREDNJIH ŠKOLA

Ispitni katalog iz Latinskoga jezika za opće, jezične i prirodoslovno-matematičke gimnazije

u školskoj godini 2007./2008.

veljača 2008.

Stručna radna skupina za izradbu ispitnih materijala iz Latinskoga jezika:

Senia Belamarić Divjak, prof., voditeljica, Privatna klasična gimnazija, Zagreb
doc.dr.sc. Marko Petrak, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
mr.sc. Ariana Stepinac, Klasična gimnazija, Zagreb
Katarina Filković, prof., VII. gimnazija, Zagreb
Ivana Jelić, prof., V. gimnazija, Zagreb
Ondina Mirt Puškarić, prof., Klasična gimnazija, Zagreb.

SADRŽAJ

1. UVOD 4
2. OPIS ISPITA IZ LATINSKOGA JEZIKA 4
2.1. RAZINA ISPITA 4
2.2. SVRHA ISPITA 4
2.3. TEHNIČKI OPIS ISPITA 4
3. STRUKTURA ISPITA I NAČIN BODOVANJA – NACRT TESTA 5
3.1. DIJELOVI ISPITA 5
3.1.1. UVODNI DIO – NEVEZANI ZADATCI 5
3.1.2. ZADATCI VEZANI UZ PROZNI TEKST 5
3.2. OBLIK ISPITIVANJA 5
3.3. TRAJANJE ISPITA PO DIJELOVIMA 5
3.4. UDIO DIJELOVA U ISPITU 6
4. OPĆI CILJEVI ISPITA 6
4.1. OPĆI CILJEVI NASTAVNOGA PREDMETA 7
5. POSEBNI CILJEVI PREDMETA – OBRAZOVNI ISHODI 7
Razumijevanje teksta 7
Vladanje gramatičkim oblicima i strukturama 7
Poznavanje vokabulara 8
Poznavanje kulture i civilizacije 8
6. OGLEDNI PRIMJERAK TESTA 9
7. KAKO PRIPREMITI UČENIKA ZA ISPIT 15
8. LITERATURA 15
9. DODATCI 15
9.1. PREDMETNE CJELINE KOJE SE ISPITUJU 15
GRAMATIKA 15
VOKABULAR 16
KULTURA I CIVILIZACIJA 16
9.1.1. UDIO POJEDINIH SADRŽAJA U STRUKTURI ISPITA 16
9.2. PROPISANI MINIMALNI VOKABULAR 16
9.3. POPIS ODABRANIH IZREKA I POSLOVICA 28
9.4. POPIS ODABRANIH LATINSKIH KRATICA 33
A. OSOBNA IMENA 33
B. OSTALE KRATICE 33
9.5. KLJUČ ZA ODGOVORE OGLEDNOGA PRIMJERKA TESTA 35

1. UVOD

Ovaj je tekst Ispitni katalog iz Latinskoga jezika za opće, jezične i prirodoslovno--matematičke gimnazije namijenjen nastavnicima. Svrha je ispitnoga kataloga pomoći nastavnicima da se upoznaju s detaljima nacionalnoga ispita iz svojega predmeta.

Učenici trećih razreda općih, jezičnih i prirodoslovno-matematičkih gimnazija će u svibnju 2008. pristupiti nacionalnim ispitima. Među ostalim predmetima moći će polagati Latinski jezik kao izborni predmet.

Nacionalnim se ispitom provjerava u kojoj su mjeri učenici sposobni rabiti znanje koje su stjecali tijekom dvogodišnjega učenja Latinskoga jezika, a ujedno se provjeravaju i njihove kompetencije stečene na tom području prema propisanom nastavnom planu i programu.

2. OPIS ISPITA IZ LATINSKOGA JEZIKA

Ispit se temelji na važećem nastavnom programu iz Latinskoga jezika za dvogodišnje učenje u općim, jezičnim i prirodoslovno-matematičkim gimnazijama. Provjeravaju se znanja i kompetencije učenika zasnovane na *Okvirnom planu i programu Latinskoga jezika za opće, jezične i prirodoslovno matematičke gimnazije u funkciji rasterećenja učenika.*

2.1. RAZINA ISPITA

Ispit iz Latinskoga jezika u škol. god. 2007./2008. je pisani ispit koji provjerava stečeno znanje i ovladanost latinskim jezikom prema važećem nastavnom programu za učenike općih, jezičnih i prirodoslovno-matematičkih gimnazija.

2.2. SVRHA ISPITA

Ispit iz Latinskoga jezika u škol. god. 2007./2008. ispitivat će obrazovne ishode nastave Latinskoga jezika u općim, jezičnim i prirodoslovno-matematičkim gimnazijama, odnosno sposobnost učenika da prepoznaju i razumiju jezičnu strukturu latinskoga jezika, vladaju osnovnim vokabularom[1] i civilizacijskom pozadinom te da mogu razumjeti i/ili prevesti na hrvatski jezik lakši izvorni latinski tekst.

2.3. TEHNIČKI OPIS ISPITA

Na ispitu iz Latinskoga jezika učenici smiju rabiti samo običnu olovku i gumicu za brisanje. Učenici ne smiju rabiti rječnike, gramatičke sažetke kao ni ostala pomagala. Nije dopuštena uporaba tehničkih pomagala. Tijekom trajanja ispita nije dopušteno napuštanje prostorije u kojoj se ispit provodi.

[1] V. prilog br. 12.2.

3. STRUKTURA ISPITA I NAČIN BODOVANJA – NACRT TESTA

U ovome se poglavlju poimence opisuju pojedine sastavnice ispita iz Latinskoga jezika, objašnjava oblik ispitivanja, trajanje ispita te određuje udio dijelova u ukupnome ispitu.

3.1. DIJELOVI ISPITA

Pisani se ispit sastoji od dvaju dijelova. U prvome dijelu zadatci nisu međusobno povezani, a drugi dio čine zadatci vezani uz lakši izvorni prozni tekst. Usmenoga ispita nema.

3.1.1. UVODNI DIO – NEVEZANI ZADATCI

Prvi dio ispita čini 20 zadataka koji međusobno nisu povezani. Od toga je 10 zadataka iz gramatike te po 5 zadataka iz vokabulara i kulture i civilizacije. Svi gramatički zadatci proizlaze iz neke rečenice na latinskome jeziku.
Zadatci mogu biti zadani na latinskome jeziku, s ponuđenim odgovorima na hrvatskome ili obrnuto.
Isto tako zadatci koji su zadani na hrvatskome jeziku podrazumijevaju uporabu i razumijevanje uobičajene latinske terminologije (npr. singular) i kratica (npr. konj. plpf. akt.; AcI).
U ovome dijelu svaki točan odgovor na gramatički zadatak donosi dva boda, a na zadatak iz vokabulara i kulture i civilizacije po jedan bod. U uvodnome se dijelu ne ispituje razumijevanje teksta.

3.1.2. ZADATCI VEZANI UZ PROZNI TEKST

Drugi dio ispita čini lakši izvorni prozni tekst dužine do 10 redova, ovisno o težini. Uz taj je tekst vezano 30 zadataka. Od toga je 15 zadataka iz razumijevanja teksta, 5 zadataka iz gramatike te 3 iz vokabulara i 7 iz kulture i civilizacije.
U ovome dijelu svaki točan odgovor za zadatak iz razumijevanja teksta donosi po tri boda, za zadatak iz gramatike dva boda, a za zadatak iz vokabulara i kulture i civilizacije po jedan bod.

3.2. OBLIK ISPITIVANJA

Ispit iz Latinskoga jezika je samo pisani.

Zadatci na ispitu mogu biti:
- otvorenoga tipa: zadatci dopunjavanja i/ili zadatci kratkih odgovora
- zatvorenoga tipa: zadatci višestrukoga izbora (s trima ili četirima ponuđenim odgovorima), zadatci povezivanja i sređivanja i/ili zadatci alternativnoga izbora

3.3. TRAJANJE ISPITA PO DIJELOVIMA

Ukupno trajanje ispita je 80 minuta. Učenik sam raspoređuje zadano vrijeme i nije vremenski ograničen pri rješavanju pojedinih dijelova ispita. Za vrijeme trajanja ispita učenik ne smije napuštati prostoriju.

3.4. UDIO DIJELOVA U ISPITU

Ispit iz Latinskoga jezika za učenike općih, jezičnih i prirodoslovno-matematičkih gimnazija u škol. god. 2007./2008. godine sastoji se od 50 zadataka i to 20 u uvodnome dijelu, a 30 u dijelu s proznim tekstom. Ukupan broj bodova u testu je 95. Prema pojedinim sastavnicama ispit izgleda ovako:

- **UVODNI DIO**

	Broj zadataka	**Postotak prema broju zadataka**	**Bodovi po zadatku**	**Ukupan broj bodova**	**Postotak prema broju bodova**
Gramatika	10	50%	2	20	67%
Vokabular	5	25%	1	5	16,5%
Kic	5	25%	1	5	16,5%

- **PROZNI TEKST**

	Broj zadataka	**Postotak prema broju zadataka**	**Bodovi po zadatku**	**Ukupan broj bodova**	**Postotak prema broju bodova**
Razumijevanje	15	50%	3	45	69%
Gramatika	5	17%	2	10	15%
Vokabular	3	10%	1	3	5%
Kic	7	23%	1	7	11%

- **UDIO U UKUPNOME ISPITU**

	Broj zadataka	**Postotak prema broju zadataka**	**Bodovi po zadatku**	**Ukupan broj bodova**	**Postotak prema broju bodova u ukupnome ispitu**
Razumijevanje	15	30%	3	45	47%
Gramatika	15	30%	2	30	32%
Vokabular	8	16%	1	8	8%
Kic	12	24%	1	12	13%

4. OPĆI CILJEVI ISPITA

Opći je cilj ispita utvrditi razinu znanja i kompetencija koje je učenik usvojio na kraju gimnazijskoga školovanja u programu opće, jezične i prirodoslovno-matematičke gimnazije iz predmeta Latinski jezik.

4.1. OPĆI CILJEVI NASTAVNOGA PREDMETA

Cilj nastavnoga predmeta Latinski jezik u općim, jezičnim i prirodoslovno-matematičkim gimnazijama je učenikovo razumijevanje izvornoga teksta pisanoga latinskim jezikom, kao i kulturno povijesnih i općih civilizacijskih okolnosti u kojima je taj tekst nastao. Da bi postigao taj opći cilj, učenik mora vladati gramatičkim strukturama latinskoga jezika, poznavati osnovni vokabular i civilizacijsku pozadinu u kojoj se latinski jezik upotrebljava.

5. POSEBNI CILJEVI PREDMETA – OBRAZOVNI ISHODI

Ispitom iz Latinskoga jezika ispitivat će se opći ciljevi predmeta, dakle prethodno spomenuti ***razumijevanje teksta, znanje gramatike, poznavanje osnovnoga vokabulara, poznavanje kulture i civilizacije te njezinih tekovina***, kroz ispitivanje sljedećih učenikovih znanja, vještina i kompetencija:

OPĆI CILJEVI	**POSEBNI CILJEVI** **(što učenik treba znati, razumjeti i moći učiniti)**
Razumijevanje teksta	• prepoznati, identificirati, razlikovati i moći povezati gramatičke strukture u tekstu • razlikovati odnose unutar rečenice • prepoznati poruku, razumjeti sadržaj teksta • moći prevesti tekst uz pomoć komentara
Vladanje gramatičkim oblicima i strukturama	• prepoznati i razlikovati klasični i tradicionalni izgovor • prepoznati i upotrijebiti pravila naglašavanja riječi • prepoznati, upotrijebiti i primijeniti osnove morfologije te moći prevesti i navesti tražene oblike (**imenice –** pravilne i češće iznimke, **pridjeve –** pravilnu i nepravilnu komparaciju, **zamjenice –** lične, povratne, posvojne, povratno-posvojna, pokazne, odnosne, upitne i neodređene, **zamjeničke pridjeve, brojeve –** glavne i redne, **glagole –** oblike prezentske, participske i perfektne osnove, verba deponentia i semideponentia, verba anomala (esse; possum; prosum; fero; eo; volo, nolo, malo), **priloge -** komparaciju • prepoznati, odrediti strukturu rečenice (funkcije riječi i njihove odnose; razliku u strukturi aktivne i pasivne rečenice)

	• poznavati sintaksu glagola i vladati njome (prepoznati, navesti i moći prevesti **konstrukcije –** AcI, NcI, perifrastičnu konjugaciju aktivnu i pasivnu, te ablativ apsolutni; **glagolska imena** – gerundiv, gerund; **moći prevesti** konjunktiv u nezavisnim rečenicama) • vladati sintaksom zavisne rečenice (prepoznati upitne, namjerne, vremenske, uzročne, posljedične, pogodbene, dopusne i odnosne rečenice)
Poznavanje vokabulara	• prevesti (poznavati značenje) riječi iz propisanoga vokabulara • prevesti (poznavati značenje) riječi koje proizlaze iz propisanoga vokabulara • prepoznati, razlikovati i moći navesti sinonime i antonime riječi • prepoznati etimologiju riječi • uočiti latinski korijen u suvremenoj riječi
Poznavanje kulture i civilizacije	• poznavati i razumjeti civilizacijske okolnosti povezane sa sadržajem književnoga teksta i okolnosti u kojima je tekst nastao; znati poznate sentencije autora • navesti i opisati najvažnije likove iz rimske mitologije te legende iz rimske povijesti • prepoznati, navesti i opisati obilježja rimske svakodnevnice (obitelj, odjeću, obrazovanje, običaje, zanimanja, stanovanje, kalendar, imena i njihove kratice, npr. Cn. za Gnaeus) • prepoznati, navesti i opisati rimsko naslijeđe (prepoznati, navesti i opisati tragove antike nakon pada Carstva, prepoznati i navesti odabrane izreke i poslovice, ostale kratice, npr. P.S. za post scriptum) • prepoznati i navesti obilježja rimske političke i kulturne povijesti (npr. obilježja arhitekture i umjetnosti) • poznavati termine i pojmove koji proizlaze iz civilizacijskih sadržaja (npr. atrij, Kalende, konzul, ...) te poznavati njihov rječnički oblik

6. OGLEDNI PRIMJERAK TESTA

PRVI DIO – NEVEZANI ZADATCI

1. **Micipsa paucis post diebus <u>moritur</u>.**
   Odaberite točan prijevod podcrtane riječi.

   A. je mrtav
   B. će umrijeti
   C. umire
   D. bio je mrtav

2. **<u>Ne transieris</u> Hibernum!**
   Odaberite točan prijevod podcrtane riječi.

   A. ne prelaziš
   B. da nisi prešao
   C. nisi prelazio
   D. ne prelazi!

3. Sintagma **capto Syphace** u tradicionalnome izgovoru glasi
   _____.

4. **Radicibus incolae pro ligno utuntur;**
   Subjekt rečenice je riječ _____.

U 5. i 6. zadatku dopunite rečenice traženim oblicima.

5. **...actaque res etiam in _____ fuerat.**
   senat

6. **_____ pro patria pro libertate certamus.**
   mi

7. **Nam multitudo hostium ne circumvenire _____.**
   A. queamus
   B. queant
   C. queas
   D. queat

8. **...dux _____ cum exercitu supra caput est.**
   A. hoste
   B. hostem
   C. hostium
   D. hostes

9. **Hac tanta celebritate famae cum esset iam absentibus notus, Romam venit Mario consule et Catullo**.
   U rečenici se javlja konstrukcija:
   A. akuzativ s infinitivom
   B. nominativ s infinitivom
   C. perifrastična konjugacija pasivna
   D. ablativ apsolutni

10. **His litteris cognitis Romae dierum _____ (XX) supplicatio redditur**. Napišite rimski broj slovima.

11. Kalendar nosi ime po Kalendama koje su označavale _____ dan u mjesecu.

12. Rimljani **nisu** kao materijal za pisanje rabili:
   A. papir
   B. kamen
   C. pergamenu
   D. papirus

13. Izreka **Ubi tu Gaius, ego Gaia** rabila se:
   A. pri rođenju djeteta
   B. pri sklapanju braka
   C. pri svjedočenju na sudu
   D. pri prinošenju žrtava

14. Cisalpinska Galija obuhvaćala je dio današnje Italije između Alpa i rijeke Pad.
   T N

15. Cesta koja je prolazila kroz Forum Romanum zvala se _____.
   (napišite njezino latinsko ime)

16. Riječi **tenere** i **habere** su antonimi. T N

17. Dopunite rječnički oblik i napišite značenje riječi.

   adsum, _____, _____ = _____

18. Izbacite riječ koja **ne** pripada skupini.
   A. deus
   B. ara
   C. religio
   D. porta

19. Spojite u točan rječnički oblik.

A. lapsus	1. -i, m.
B. dignitas	2. -orum, n.
C. educatio	3. -us, m.
D. scriptum	4. -atis, f.
	5. -i, n.
	6. –ionis, f.

20. Navedite u rječničkome obliku riječ od koje dolazi pojam *kriminal.*

_____

DRUGI DIO - PITANJA VEZANA UZ PROZNI TEKST

Pažljivo te tekst i odgovorite na sljedeća pitanja.

Eutropius, Breviarium, Liber VII, C 3

(1) **Interea Brutus et Cassius, interfectores Caesaris, ingens bellum moverunt.** (2) **Erant enim per Macedoniam et Orientem multi exercitus, quos occupaverant.** (3) **Profecti sunt igitur contra eos Caesar Octavianus Augustus et M. Antonius; remanserat enim ad defendendam Italiam Lepidus.** (4)**Apud Philippos, Macedoniae urbem, contra eos pugnaverunt.** (5) **Primo proelio victi sunt Antonius et Caesar, periit tamen dux nobilitatis Cassius, secundo Brutum et infinitam nobilitatem, quae cum illis bellum gesserat, victam interfecerunt.** (6) **Ac sic inter eos divisa est res publica, ut Augustus Hispanias, Gallias et Italiam teneret, Antonius Asiam, Pontum, Orientem.** (7) **Sed in Italia L. Antonius consul bellum civile commovit, frater eius, qui cum Caesare contra Brutum et Cassium dimicaverat.** (8) **Is apud Perusium, Tusciae civitatem, victus et captus est, neque occisus.**

KOMENTAR:
(1) interfector, m - ubojica; ingens = magnus; (3) proficisci - otputovati; remanēre - ostati; (5) pereo, perire = cadĕre; nobilitas, f - plemstvo; infinitus - bezbrojan; interficĕre = necare; (7) commovēre - potaknuti; dimicare = pugnare.

<u>RAZUMIJEVANJE TEKSTA</u>

1. Quis interfectus erat? (v. 1) _____
2. Ispišite iz teksta subjekt glagola **erant.** (v. 2) _____
3. Tko je porazio mnoge vojske? (v. 1 - 2) _____
4. Ubi Philippi collocati sunt? (v. 4) _____

5. Rečenica **remanserat enim ad defendendam Italiam Lepidus** podrazumijeva da je Lepid ostao: (v. 3)

   A. jer nije htio braniti Italiju
   B. jer nije trebao braniti Italiju
   C. da bi obranio Italiju
   D. braniti i sebe i Italiju

6. Quis primo proelio vicit? (v. 5) _____

7. Kasije je ostao živ nakon bitke. (v. 5) T N

8. Ispišite iz teksta riječ kojom se opisuje koga je Kasije predvodio. (v. 5)

   _____

9. U bitci kod Filipa Brut i Antonije su ubijeni. (v. 5) T N

10. **quae cum illis bellum gesserat** (v. 5)

    Točan prijevod rečenice glasi:

    A. što su ga bili vodili s njima
    B. koje je ratovalo s istima
    C. budući da su ratovali s ovima
    D. koje je bilo ratovalo s onima

11. Koliko je bitaka vođeno kod Filipa? (v. 5) _____

12. Antonije i Oktavijan su: (v. 6)

    A. sačuvali državu
    B. izgubili državu
    C. razdijelili državu
    D. povećali državu

13. A quo bellum commotum est? (v. 7) _____

14. Subjekt rečenice **qui cum Caesare contra Brutum et Cassium dimicaverat.** je L. Antonije. (v. 7) T N

15. L. Antonija su kod Peruzije pobijedili, zarobili i ubili. (v. 8) T N

GRAMATIKA

1. Oblik **moverunt** u pasivu glasi: (v. 1)
   A. moti sint
   B. moti erunt
   C. moti sunt
   D. moti erant

2. Sintagma **multi exercitus** u komparativu glasi _____ **exercitus**. (v. 2)

3. **Contra eos** u singularu glasi _____ (v. 3)

4. Oblik **periit** u konjunktivu prezenta glasi _____ (v. 5)

5. U rečenici **Sed in Italia L. Antonius <u>consul</u> bellum civile commovit,** podcrtana riječ je subjekt rečenice. (v. 7) T N

VOKABULAR

1. Sinonim riječi **primus** je:
   A. humilis
   B. princeps
   C. superior
   D. maximus

2. **Civilis** je pridjev nastao od imenice _____.

3. Dopunite rječnički oblik.
   _____, ____., gessi, _____

KULTURA I CIVILIZACIJA

1. L. je kratica za rimsko ime Lukijan. T N

2. Bitka kod Filipa dogodila se:
   A. 44. pr. Krista
   B. 43. pr. Krista
   C. 42. pr. Krista
   D. 41. pr. Krista

3. Konzulat je bila najviša redovna magistratura u Rimu. T N

4. Marko Antonije, Oktavijan i Lepid sklopili su savez koji se naziva

_____.

5. Oktavijanu je senat dodijelio naziv August, što znači:

A. prečasni
B. prvi
C. uzvišeni
D. vrhovni

6. Augustova vladavina naziva se i principat. T N

7. Grčka je u Augustovo vrijeme postala provincija _____.
(napišite njezino ime)

7. KAKO PRIPREMITI UČENIKA ZA ISPIT

Nastavnik mora pripremiti učenika da u što kraćem vremenu i uz što manju uporabu rječnika razumije i prevede zadani tekst, prepoznaje gramatičke oblike i strukturu rečenice, vlada propisanim vokabularom i razumije civilizacijski kontekst.

8. LITERATURA

Osim udžbenika i priručnika iz Latinskoga jezika koje je odobrilo MZOŠ, učenici se mogu pripremati na svim dostupnim tekstovima Latinskoga jezika. Izvorni latinski tekstovi dostupni su na www.thelatinlibrary.com ili www.fh-ugsburg.de/~harsch/augustana.html.

9. DODATCI

9.1. PREDMETNE CJELINE KOJE SE ISPITUJU

Uz svaku predmetnu cjelinu u zagradi je definirano što će se ispitivati nacionalnim ispitom.

GRAMATIKA

Fonologija

- Izgovor (klasični i tradicionalni)
- Naglasak

Morfologija

NOMINA
- imenice (pravilne i samo češće iznimke)
- pridjevi (samo pravilna i nepravilna komparacija)
- zamjenice (lične, povratna, posvojne, povratno-posvojna, pokazne, odnosne, upitne, neodređene)
- zamjenički pridjevi
- brojevi (glavni i redni)

VERBA
- Oblici prezentske osnove
- Oblici perfektne osnove
- Oblici participske osnove
- Verba deponentia i semideponentia
- Verba anomala (esse; possum; prosum; fero; eo; volo, nolo, malo)

ADVERBIA
- Prilozi (komparacija)

Sintaksa

STRUKTURA REČENICE (funkcije riječi u rečenici i njihovi odnosi; aktivna i pasivna rečenica)

SINTAKSA GLAGOLA

- konstrukcije (AcI, NcI, perifrastična konjugacija aktivna, perifrastična konjugacija pasivna, ablativ apsolutni)
- glagolska imena (gerundiv, gerund)
- uporaba načina u nezavisnim rečenicama - samo u prijevodu

SINTAKSA REČENICE

- nezavisna i zavisne (upitne, zahtjevne, vremenske, uzročne, posljedične, pogodbene, dopusne, odnosne) – samo u prijevodu

VOKABULAR

- poznavanje rječničkoga oblika riječi
- poznavanje značenja riječi (homonimi i antonimi)
- poznavanje etimologije

KULTURA I CIVILIZACIJA

- Rimska mitologija i legende iz rimske povijesti
- Rimska povijest (politička, kulturna)
- Rimska svakodnevica (obitelj, odjeća, obrazovanje, običaji, zanimanja, stanovanje, kalendar, onomastika)
- Rimsko nasljeđe (tragovi i odjeci antike nakon pada Carstva, izreke, poslovice, kratice)

9.1.1. UDIO POJEDINIH SADRŽAJA U STRUKTURI ISPITA

Svaki zadatak unutar ispita ispituje po jedan gore navedeni obrazovni ishod. Udio pojedinih sadržaja nije unaprijed definiran jer je uvjetovan tekstovima na kojima će se sadržaji ispitivati. Svi elementi koji će se ispitivati u točno zadanim parametrima vide se u poglavlju 4. Kategorija razumijevanja teksta donosi i najveći broj bodova po zadatku jer predstavlja opći cilj učenja Latinskoga jezika i podrazumijeva vladanje svim poželjnim znanjima i kompetencijama navedenim uz pojedine obrazovne ishode.

9.2. PROPISANI MINIMALNI VOKABULAR

OBVEZNI FOND RIJEČI IZ LATINSKOGA JEZIKA ZA OPĆE, JEZIČNE I PRIRODOSLOVNO--MATEMATIČKE GIMNAZIJE	
1. a, ab (+abl.)	od
2. abdico, 1.	odreći se čega
3. abeo, -ire, -ii, -itum	odlaziti; umrijeti
4. absum, abesse, afui	biti odsutan
5. accipio, 3., -cepi, -ceptum	primiti
6. accuso, 1.	optužiti
7. acer, acris, acre	oštar
8. acies, -ei, f.	bojni red, bitka
9. ad (+ak.)	do, k
10. adeo, -ire, -ii, -itum	dolaziti
11. adiuvo, 1., –iuvi, -iutum	pomagati
12. adsum, adesse, affui	biti prisutan
13. adulescens, -ntis, m.	mladić

14. aedes, -is, f.	kuća, hram
15. aedificium, -ii, n.	građevina
16. aedifico, 1.	graditi
17. aër, aëris, m.	zrak
18. aes, aeris, n.	mjed, bakar
19. aestas, -atis, f.	ljeto
20. aetas, -atis, f.	doba, razdoblje
21. aeternus, 3	vječan
22. ager, agri, m.	polje
23. aggredior, 3. aggressus sum	napasti
24. ago, 3., egi, actum	raditi
25. agricola, -ae, m.	zemljoradnik
26. alibi	drugdje
27. alienus, 3	tuđ
28. amica, -ae, f.	prijateljica
29. amicitia, -ae, f.	prijateljstvo
30. amicus, -i, m.	prijatelj
31. amo, 1.	voljeti
32. amor, -oris, m.	ljubav
33. anima, -ae, f.	duša
34. animal, -alis, n.	životinja
35. animus, -i, m.	duh
36. annus, -i, m.	godina
37. ante (+ak.)	prije, pred
38. antiquus, 3	star, drevan
39. appello, 1. (+ak.)	nazivati (nekoga nečim)
40. apud (+ak.)	kod
41. aqua, -ae, f.	voda
42. ara, -ae, f.	žrtvenik
43. arbor, -oris, f.	drvo
44. arma, -orum, n.	oružje
45. ars, artis, f.	umjetnost
46. at	a, no
47. ater, atra, atrum	crn
48. audacia, -ae, f.	odvažnost, hrabrost
49. audax, -acis	smion, odvažan
50. audio, 4.	čuti
51. augeo, 2., auxi, auctum	uvećati, obogatiti
52. aureus, 3	zlatan
53. aurora, -ae, f.	zora
54. aurum, -i, n.	zlato
55. aut	ili
56. autem	a, pak
57. autumnus, -i, n.	jesen
58. auxilium, -ii, n.	pomoć
59. avaritia, -ae, f.	lakomost, pohlepa
60. barba, -ae, f.	brada
61. barbarus, -i, m.	barbar
62. beatus, 3	blažen
63. bellum, -i, n.	rat
64. bene	dobro
65. benignus, 3	dobroćudan
66. bonus, 3	dobar
67. bos, bovis, m./f.	govedo
68. brevis, -e	kratak

69. cado, 3., cecidi, casum	pasti
70. caedo, 3., cecidi, caesum	sjeći, ubiti
71. calceus, -i, m.	cipela, čizmica
72. campus, -i, m.	polje
73. canis, -is, m.	pas
74. cano, 3., cecini, cantatum	pjevati
75. canto, 1.	pjevati
76. capillus, -i, m.	kosa, vlas
77. capio, 3., cepi, captum	uzeti, osvojiti
78. caput, -itis, n.	glava
79. carmen, -inis, n.	pjesma
80. carus, 3	drag
81. castra, -orum, n.	tabor, utvrda
82. casu	slučajno
83. casus, -us, m.	pad, padež, slučaj
84. causa, -ae, f.	uzrok, razlog, predmet
85. cedo, 3., cessi, cessum	ići, odlaziti; (+dat.) uzmicati
86. celeber, -bris, -bre	slavan
87. celebro, 1.	slaviti
88. celer, -eris, -ere	brz
89. cena, -ae, f.	večera
90. certamen, -inis, n.	natjecanje, borba
91. certus, 3	siguran, određen
92. ceteri, -ae, -a	drugi, ostali
93. charta, ae, f.	papir
94. cibus, -i, m.	hrana
95. circa (+ak.)	oko
96. civilis, -e	građanski
97. civis, -is, m.	građanin
98. civitas, -atis, f.	grad, država
99. clamo, 1.	vikati
100. clarus, 3	slavan, jasan
101. classis, -is, f.	mornarica, razred
102. clipeus, -i, m.	štit
103. clivus, -i, m.	brežuljak
104. coepi, -isse	počeo sam
105. cognosco, 3, -novi, -nitum	spoznati
106. cogo, 3., coegi, coactum	skupiti, prisiliti
107. colo, 3., colui, cultum	štovati, obrađivati
108. communis, -e	zajednički
109. concordia, -ae, f.	sloga
110. condo, 3., -didi, -ditum	osnovati
111. coniugium, -ii, n.	brak
112. coniux, -ugis, f.	supruga
113. conservo, 1.	sačuvati, spasiti
114. consilium, -ii, n.	odluka, savjet
115. construo, 3., -struxi, -structum	sagraditi, napraviti
116. consul, -ulis, m.	konzul
117. contra (+ak.)	protiv
118. copia, ae, f.	obilje
119. cor, cordis, n.	srce
120. cornu, -us, n.	rog
121. corpus, -oris, n.	tijelo

122.	corrumpo, 3., -rupi, -ruptum	uništavati, potkupiti
123.	cotidie	svakodnevno
124.	cras	sutra
125.	credo, 3. –didi, -ditum	vjerovati
126.	cremo, 1.	paliti
127.	creo, 1.	stvarati
128.	cresco, 3., crevi, cretum	rasti
129.	crimen, -inis, n.	zločin, zlodjelo
130.	cubiculum, -i, n.	spavaonica
131.	cultus, -us, m.	obrazovanje, nošnja
132.	cum (+abl.)	s, sa
133.	cupido, -inis, f.	želja
134.	cupio, 3., -ivi (-ii), -itum	željeti
135.	cur	zašto
136.	cura, -ae, f.	briga
137.	curo, 1.	liječiti, brinuti se
138.	curro, 3., cucurri, cursum	trčati
139.	cursus, us, m.	tijek
140.	de (+abl.)	o,od, sa
141.	dea, -ae, f.	božica
142.	debeo, 2., -ui, -itum	morati
143.	decerno, 3., –crevi, -cretum	odlučiti
144.	decet, 2., decuit	dolikuje
145.	decretum, -i, n.	odluka
146.	defendo, 3., -fendi, -fensum	braniti
147.	delecto, 1.	razveseliti
148.	deleo, 2., -evi, -etum	razoriti
149.	dens, dentis, m.	zub
150.	depono, 3., -posui, -positum	odlagati
151.	desidero, 1.	željeti
152.	desum, deesse, defui	nedostajati
153.	deus, -i, m.	bog
154.	dexter, -t(e)ra, -t(e)rum	desni
155.	dico, 3., dixi, dictum	govoriti, reći
156.	dictator, -oris, m.	diktator
157.	dies, -ei, m./f.	dan, rok
158.	dignitas, -atis, f.	dostojanstvo
159.	dignus, 3	dostojan
160.	diligens, -ntis	marljiv
161.	discipulus, -i, m.	učenik
162.	disco, 3., didici, -	učiti
163.	diversus, 3	različit
164.	dives, -itis	bogat
165.	divido, 3., -visi, -visum	dijeliti
166.	divitiae, -arum, f.	bogatstvo
167.	divus, 3	božanski
168.	do, 1., dedi, datum	davati, dati
169.	doceo, 2., -ui, -tum	poučavati
170.	dolor, -oris, m.	bol, žalost, nevolja
171.	dominus, -i, m.	gospodar
172.	domus, -us, f.	kuća
173.	dono, 1.	darivati
174.	donum, -i, n.	dar
175.	dormio, 4.	spavati

176.	dubito, 1.	sumnjati
177.	dubium, -ii, n.	sumnja
178.	duco, 3., duxi, ductum	voditi
179.	dulcis, -e	sladak
180.	dux, ducis, m.	vojskovođa
181.	e, ex (+abl.)	iz
182.	educo, 1.	odgajati
183.	epistula, -ae, f.	pismo
184.	eques, -itis, m.	konjanik, vitez
185.	equus, -i, m.	konj
186.	erro, 1.	lutati, griješiti
187.	error, -oris, m.	pogrješka
188.	et	i
189.	etiam	i, također
190.	exemplar, -aris, n.	primjer, uzor
191.	exercitus, -us, m.	vojska
192.	existimo, 1.	smatrati, misliti
193.	exitium, -ii, n.	propast
194.	exitus, -us, m.	izlazak, smrt, svršetak
195.	expello, 3., -puli, -pulsum	otjerati
196.	exterus, 3	vanjski
197.	extra (+ak,)	izvan
198.	fabula, -ae, f.	priča
199.	facio, 3., feci, factum	činiti, raditi
200.	fama, -ae, f.	glasina
201.	familia, -ae, f.	obitelj
202.	famosus, 3	glasovit, slavan
203.	fatalis, -e	sudbonosan
204.	fatum, -i, n.	sudbina, udes
205.	felicitas, -atis, f.	sreća
206.	felix, -cis	sretan
207.	femina, -ae, f.	žena
208.	fenestra, -ae, f.	prozor
209.	ferreus, 3	željezan
210.	ferrum, -i, n.	željezo
211.	fidelis, e	vjeran
212.	fides, ei, f.	vjera, obećanje
213.	filia, -ae, f.	kći
214.	filius, -ii, m.	sin
215.	finio, 4.	završiti
216.	finis, -is, m.	kraj, konac
217.	firmo, 1.	jačati
218.	fleo, 2., flevi, fletum	plakati
219.	flos, -oris, m.	cvijet
220.	flumen, -inis, n.	rijeka
221.	fluo, 3., -xi, -xum	teći
222.	fluvius, -ii, m.	rijeka
223.	forma, -ae, f.	oblik
224.	fortis, -e	hrabar
225.	fortuna, -ae, f.	sudbina, sreća
226.	forum, -i, n.	trg
227.	frater, -tris, m.	brat
228.	frons, -ntis, f.	čelo
229.	fructus, -us, m.	plod
230.	fugio, 3., fugi, - (fugiturus)	bježati

231.	gens, gentis, f.	pleme, narod
232.	genu, -us, n.	koljeno
233.	genus, -eris, n.	rod, vrsta
234.	gero, 3., gessi, gestum	voditi; *bellum gerere* - ratovati
235.	gigno, 3., genui, genitum	roditi
236.	gladius, -ii, m.	mač
237.	gloria, -ae, f.	slava
238.	gravis, -e	težak
239.	guberno, 1.	upravljati
240.	habeo, 2., habui, habitum	imati; smatrati
241.	habito, 1.	naseljavati
242.	hiems, hiemis, f.	zima
243.	historia, -ae, f.	povijest
244.	hodie	danas
245.	homo, -inis, m.	čovjek
246.	honestus, 3	častan
247.	honor, -oris, m.	čast
248.	honoro, 1.	počastiti
249.	hora, -ae, f.	sat, vrijeme, doba
250.	hortor, 1.	poticati
251.	hortus, -i, m.	vrt
252.	hostis, -is, m.	neprijatelj
253.	humanus, 3	ljudski
254.	iaceo, 2. – ui, -	ležati
255.	iacio, 3., ieci, iactum	baciti
256.	iam	već
257.	ianua, -ae, f.	vrata
258.	ibi	ondje
259.	ignis, -is, m.	vatra
260.	imperator, -oris, m.	car, zapovjednik
261.	imperium, -ii, n.	vlast, carstvo
262.	impero, 1.	zapovijedati
263.	impugno, 1.	napasti
264.	in (+ak.; +abl.)	u, na
265.	incipio, 3., -cepi, -ceptum	početi
266.	incito, 1.	poticati
267.	incola, -ae, m.	stanovnik
268.	incolo, 3., -colui, -cultum	naseljavati
269.	infans, -ntis, m.	dijete
270.	inferus, 3	donji
271.	ingenium, -ii, n.	ćud, svojstvo, duh
272.	inimicus, -i, m.	neprijatelj
273.	initium, -ii, n.	početak
274.	iniuria, -ae, f.	nepravda
275.	iniussu	bez zapovijedi
276.	iniustus, 3	nepravedan
277.	instituo, 3., –ui, -utum	ustanoviti
278.	insula, -ae, f.	otok; gradska četvrt
279.	inter (+ak.)	između
280.	intereo, -ire, –ii, -itum	propasti
281.	interrogo, 1.	upitati
282.	intra (+ak.)	unutar
283.	invado, 3., -vasi, -vasum	napasti
284.	invenio, 4., -veni, -ventum	naći

285.	ira, -ae, f.	bijes
286.	irascor, 3., -	ljutiti se
287.	iratus, 3	ljut
288.	ita	tako
289.	iter, itineris, n.	put
290.	iubeo, 2., iussi, iussum	zapovijedati
291.	iudex, -icis, m.	sudac
292.	iudicium, -ii, n.	sud
293.	iudico, 1.	suditi
294.	ius, iuris, n.	pravo
295.	iussu	po zapovijedi
296.	iustitia, -ae, f.	pravednost
297.	iustus, 3	pravedan
298.	iuvenis, -is, m.	mladić
299.	iuventus, -utis, f.	mladost
300.	iuvo, 1., iuvi, iutum	pomagati
301.	labor, -oris, m.	posao
302.	laevus, 3	lijevi
303.	lapis, -idis, m.	kamen
304.	lapsus, -us, m.	pogrješka, posrtanje
305.	latus, 3	širok
306.	laudo, 1.	hvaliti
307.	legatus, -i, m.	poslanik
308.	legio, -onis, f.	legija
309.	lego, 3., legi, lectum	čitati, skupljati, brati
310.	levis, -e	lagan
311.	lex, legis, f.	zakon
312.	libenter	rado
313.	liber, -bri, m.	knjiga
314.	liber, -era, -erum	slobodan
315.	liberi, -orum, m.	djeca
316.	libertas, -atis, f.	sloboda
317.	licet, 2., licuit, licitum est	dopušteno je
318.	lingua, -ae, f.	jezik
319.	littera, -ae, f.	slovo
320.	litus, -oris, n.	obala
321.	loco, 1.	smjestiti
322.	locus, -i, m.	mjesto
323.	longus, 3	dugačak, dug
324.	loquor, 3., locutus sum	govoriti
325.	ludus, -i, m.	igra
326.	luna, -ae, f.	mjesec
327.	lupus, -i, m.	vuk
328.	lux, lucis, f.	svjetlo
329.	magis	više
330.	magister, -stri, m.	učitelj
331.	magistratus, -us, m.	magistrat, državni činovnik
332.	magnus, 3	velik
333.	maiores, -um, m.	preci
334.	malus, 3	zao, loš
335.	mane	ujutro
336.	manus, -us, f.	ruka, gomila, četa
337.	mare, -is, n.	more
338.	maritus, -i, m.	suprug
339.	mater, -tris, f.	majka

340.	matrimonium, -ii, n.	učiteljica
341.	matrona, -ae, f.	gospođa, udata žena
342.	medicus, -i, m.	liječnik
343.	medius, 3	srednji
344.	memini, -isse	sjećati se
345.	memoria, -ae, f.	pamćenje
346.	memoro, 1.	spominjati, podsjećati
347.	mens, mentis, f	duh
348.	mensis, -is, m.	mjesec
349.	metuo, 3., -ui	bojati se
350.	miles, -itis, m.	vojnik
351.	minuo, 3., -ui, -utum	umanjiti
352.	miraculum, -i, n.	čudo
353.	miror, 1.	čuditi se
354.	misceo, 2., miscui, mixtum (mistum)	miješati
355.	miser, -era, -erum	jadan
356.	miseria, -ae, f.	jad, nesreća
357.	mitto, 3., misi, missum	slati
358.	modus, -i, m.	način, mjera
359.	moneo, 2., -ui, -itum	opominjati
360.	mons, montis, m.	planina, gora
361.	monstro, 1.	pokazivati
362.	monumentum, -i, n.	spomenik
363.	morior, 3., mortuus sum	umrijeti
364.	mors, mortis, f.	smrt
365.	mortalis, -e	smrtan
366.	mos, moris, m.	običaj; u pl. vladanje, ponašanje
367.	motus, -us, m.	pokret, micanje
368.	moveo, 2., movi, motum	micati, kretati
369.	mox	doskora
370.	mulier, -eris, f.	žena
371.	multus, 3	mnogi
372.	mundus, -i, m.	svijet
373.	murus, -i, m.	zid
374.	muto, 1.	mijenjati
375.	nam	naime
376.	narro, 1.	pripovijedati
377.	nascor, 3., natus sum	roditi se
378.	natura, -ae, f.	priroda
379.	nauta, -ae, m.	mornar
380.	navalis, -e	morski
381.	navigo, 1.	ploviti
382.	navis, -is, f.	lađa
383.	nec	niti
384.	necessarius, 3	potreban
385.	neco, 1.	ubiti
386.	nego, 1.	nijekati
387.	negotium, -ii, n.	posao, napor
388.	nepos, -otis, m.	unuk
389.	neque	niti, ni
390.	nescio, 4. –ivi (-ii), -itum	ne znati
391.	nex, necis, f.	nasilna smrt, ubojstvo
392.	nobilis, -e	plemenit
393.	noceo, 2., –ui, -itum	škoditi

394.	nomen, -inis, n.	ime
395.	nosco, 3., novi, notum	upoznati
396.	notus, 3	poznat
397.	novus, 3	nov, mlad
398.	nox, noctis, f.	noć
399.	numerus, -i, m.	broj
400.	numquam	nikada
401.	nunc	sada
402.	nuntio, 1.	javiti
403.	nutrio, 4.	hraniti
404.	ob (+ak.)	zbog
405.	occupo, 1.	osvojiti
406.	oculus, -i, m.	oko
407.	odi, -isse	mrzim
408.	odium, -ii, n.	mržnja
409.	olim	nekoć
410.	omnis, -e	svaki, sav
411.	oportet, 2. oportuit	treba
412.	oppidum, -i, n.	utvrda, grad
413.	opus, -eris, n.	djelo
414.	orator, -oris, m.	govornik
415.	orbis, -is, m.	krug; orbis terrarum - svijet
416.	ordo, -inis, m.	red, stalež
417.	ornamentum, -i, n.	ukras, nakit
418.	orno, 1.	krasiti
419.	os, oris, n.	usta
420.	os, ossis, n.	kost
421.	otium, -ii, n.	dokolica, slobodno vrijeme
422.	parens, -ntis, m.	roditelj
423.	paries, -etis, m.	zid
424.	pario, 3. peperi, partum	rađati
425.	pars, partis, f.	dio, strana
426.	parvus, 3	malen
427.	pater, -tris, m.	otac
428.	patior, 3., passus sum	trpjeti
429.	patria, -ae, f.	domovina
430.	pauci, -ae, -a	malo, nekolicina
431.	pauper, -eris	siromašan
432.	pax, pacis, f.	mir
433.	per (+ak.)	preko, kroz
434.	periculum, -i, n.	opasnost
435.	pes, pedis, m.	noga
436.	peto, 3.,-ivi (ii), -itum	tražiti
437.	pius, 3	pobožan
438.	plebs, plebis, f.	puk
439.	plenus, 3	pun
440.	poena, -ae, f.	kazna
441.	poëta, -ae, m.	pjesnik
442.	pono, 3., posui, positum	staviti, podići
443.	pons, pontis, m.	most
444.	pontus, -i, m.	more
445.	populus, -i, m.	narod
446.	porta, -ae, f.	vrata
447.	porto, 1.	nositi
448.	possideo, 2. –sedi, -sessum	posjedovati

449.	possum, posse, potui	moći
450.	post (+ak.)	poslije
451.	postea	poslije
452.	posteri, -orum, m.	potomci
453.	posterus, 3	sljedeći
454.	postremo	napokon
455.	postulo, 1.	zahtijevati
456.	potentia, -ae, f.	moć
457.	potestas, -atis, f.	moć
458.	praetexta, -ae, f.	preteksta, purpurom obrubljena toga
459.	pretium, -ii, n.	cijena
460.	princeps, -cipis, m.	prvak, vladar
461.	pro (+abl.)	za
462.	proelium, -ii, n.	bitka, boj
463.	prope (+ak.)	blizu
464.	prosum, prodesse, profui	koristiti
465.	provincia, -ae, f.	pokrajina
466.	prudens, -ntis	razborit
467.	publicus, 3	javan
468.	puella, -ae, f.	djevojka
469.	puer, -eri, m.	dječak
470.	pugna, -ae, f.	bitka
471.	pugno, 1.	boriti se
472.	pulcher, -chra, -chrum	lijep
473.	punio, 4.	kažnjavati
474.	puto, 1.	misliti
475.	quaero, 3. quaesivi, quaesitum	tražiti
476.	qualis, -e	kakav
477.	quantus, 3	kolik
478.	quies, -etis, f.	mir, počinak
479.	quiesco, 3. quievi, quietum	počinuti
480.	quoque	i, također
481.	rapidus, 3	brz
482.	rapio, 3., rapui, raptum	otimati
483.	rarus, 3	rijedak
484.	reddo, 3., –didi, -ditum	vraćati
485.	regina, -ae, f.	kraljica
486.	regno, 1.	kraljevati
487.	regnum, -i, n.	kraljevstvo
488.	rego, 3., rexi, rectum	upravljati
489.	relinquo, 3., -liqui, -lictum	ostaviti
490.	res, rei, f.	stvar; res publica - država
491.	respondeo, 2., -spondi, -sponsum	odgovarati
492.	rex, regis, m.	kralj
493.	ripa, -ae, f.	obala
494.	rogo, 1.	pitati
495.	rus, ruris, n.	selo; seosko imanje
496.	sacer, -cra, -crum	svet
497.	sacro, 1.	posvetiti
498.	saeculum, -i, n.	stoljeće
499.	saepe	često
500.	saevio, 4.	bjesniti
501.	sagitta, -ae, f.	strijela

502.	saluber, -bris, -bre	zdrav
503.	salus, -utis, f.	spas
504.	sanctus, 3	svet
505.	sanguis, -inis, m.	krv
506.	sapiens, -ntis	mudar
507.	scientia, -ae, f.	znanost
508.	scio, 4., -ivi (-ii), -itum	znati
509.	scribo, 3., scripsi, scriptum	pisati
510.	scriptor, -oris, m.	pisac
511.	sed	ali, nego
512.	sedeo, 2., sedi, sessum	sjediti
513.	semper	uvijek
514.	senatus, -us, m.	senat
515.	senectus, -utis, f.	starost
516.	senex, senis, m.	starac
517.	sententia, -ae, f.	mišljenje
518.	sentio, 4., sensi, sensum	osjećati
519.	sepulcrum, -i, n.	grob
520.	sequor, 3., secutus sum	slijediti
521.	servio, 4.	robovati
522.	servo, 1.	čuvati
523.	servus, -i, m.	rob
524.	sic	tako
525.	signum, -i, n.	znak
526.	silva, -ae, f.	šuma
527.	sine (+abl.)	bez
528.	sino, 3., sivi, situm	dopustiti
529.	socius, -ii, m.	saveznik
530.	somnus, -i, m.	san
531.	soror, -oris, f.	sestra
532.	spero, 1.	očekivati, nadati se
533.	spes, -ei, f.	nada
534.	statua, -ae, f.	kip
535.	stella, -ae, f.	zvijezda
536.	stilus, -i, m.	pisaljka
537.	sto, 1., steti, statum	stajati, stati
538.	sub (+ak.; +abl.)	ispod
539.	sumo, 3., sumpsi, sumptum	uzeti
540.	super (+ak.; +abl.)	iznad
541.	superus, 3	gornji
542.	taceo, 2., -ui, -itum	šutjeti
543.	talis, -e	takav
544.	tamen	ipak
545.	tantus, 3	tolik
546.	tectum, -i, n.	krov
547.	telum, -i, n.	strjelica
548.	templum, -i, n.	hram
549.	tempto, 1.	pokušati, iskušati
550.	tempus, -oris, n.	vrijeme
551.	teneo, 2., tenui, tentum	držati, imati
552.	terra, -ae, f.	zemlja
553.	testamentum, -i, n.	oporuka
554.	testis, -is, m.	svjedok
555.	timeo, 2., -ui, -	bojati se
556.	timor, -oris, m.	strah

557.	titulus, -i, m.	natpis, naslov
558.	toga, -ae, f.	toga
559.	trado, 3., ,-didi, -ditum	pripovijedati, predati
560.	traho, 3., traxi, tractum	vući
561.	tranquillus, 3	miran
562.	trans (+ak.)	preko
563.	tribunus, i, m.	tribun
564.	tristis, -e	tužan
565.	tum	tada
566.	tumulus, -i, m.	brežuljak
567.	tunc	tada
568.	tunica, -ae, f.	tunika
569.	ubi	gdje
570.	unda, -ae, f.	val, voda
571.	urbs, urbis, f.	grad
572.	utor, 3., usus sum (+abl.)	koristiti se, služiti se
573.	uxor, -oris, f.	žena, supruga
574.	valeo, 2., valui, -	biti zdrav
575.	varius, 3	različit
576.	venio, 4., veni, ventum	dolaziti, doći
577.	ver, veris, n.	proljeće
578.	verbum, -i, n.	riječ
579.	veritas, -atis, f.	istina
580.	verto, 3., -ti, -sum	okretati
581.	verus, 3	istinit, prav
582.	vesper, -eri, m.	večer
583.	vestimentum, -i, n.	odjeća
584.	vestio, 4.	odijevati se
585.	veteranus, -i, m.	stari vojnik
586.	veto, 1., -ui, -itum	zabraniti
587.	vetus, -eris	star
588.	via, -ae, f.	cesta, put, ulica
589.	vicinus, 3	susjedni
590.	victor, -oris, m.	pobjednik
591.	victoria, -ae, f.	pobjeda
592.	vicus, -i, m.	selo
593.	video, 2., vidi, visum	vidjeti
594.	villa, -ae, f.	kuća
595.	vinco, 3., vici, victum	pobijediti
596.	vir, viri, m.	muškarac, muž
597.	virgo, -inis, f.	djevojka
598.	virtus, -utis, f.	vrlina
599.	vis, f.	sila
600.	vita, -ae, f.	život
601.	vivo, 3., vixi, victurus	živjeti
602.	vivus, 3	živ
603.	vocabulum, -i, n.	riječ
604.	voco, 1.	zvati
605.	voluntas, -atis, f.	volja, htijenje

606.	vox, vocis f	glas, izraz
607.	vulnus, -eris, n.	rana

9.3. POPIS ODABRANIH IZREKA I POSLOVICA

1. **A limine.**
2. **A priori**.
3. **Ab initio.**
4. **Ab ovo usque ad mala.**
5. **Ab ovo**.
6. **Ad acta.**
7. **Ad bestias.**
8. **Ad hoc.**
9. **Ad Kalendas Graecas**.
10. **Ad litteram**.
11. **Ad metalla**.
12. **Ad personam.**
13. **Ad rem.**
14. **Addenda et corrigenda.**
15. **Age, quod agis.**
16. **Alea iacta est.**
17. **Alma mater.**
18. **Aquila non capit muscas.**
19. **Arti musices**.
20. **Audaces fortuna iuvat**.
21. **Audiatur et altera pars**.
22. **Aurora Musis amica**.
23. **Ave, Caesar (imperator), morituri te salutant.**
24. **Bis dat, qui cito dat.**
25. **Bona fide.**
26. **Carpe diem.**
27. **Casus belli**.
28. **Ceterum censeo Carthaginem esse delendam**.
29. **Circulus vitiosus.**
30. **Condicio sine qua non**.
31. **Contra bonos mores.**
32. **Coram publico.**

33. **Corpus delicti.**
34. **Cui bono**?
35. **Cum grano salis**.
36. **De facto.**
37. **De gustibus non disputandum est.**
38. **De iure.**
39. **Deus ex machina.**
40. **Dignum laude virum Musa vetat mori.**
41. **Divide et impera.**
42. **Dulce et decorum est pro patria mori**.
43. **Duobus litigantibus, tertius gaudet**.
44. **Eo ipso.**
45. **Errare humanum est.**
46. **Etiam tu, mi fili!**
47. **Ex abrupto.**
48. **Ex aequo et bono.**
49. **Ex lege.**
50. **Ex officio.**
51. **Exegi monumentum aere perennius.**
52. **Exempli gratia.**
53. **Expressis verbis.**
54. **Fama volat, scripta manent.**
55. **Festina lente.**
56. **Fiat iustitia, pereat mundus.**
57. **Graecia capta ferum victorem cepit et artes intulit agresti Latio.**
58. **Hannibal ad portas**.
59. **Hic et nunc.**
60. **Hic Rhodus, hic salta.**
61. **Hoc loco.**
62. **Hoc sensu.**
63. **Hodie mihi, cras tibi.**
64. **Homo novus**.
65. **Honores mutant mores**.
66. **Honoris causa**.
67. **Horribile visu.**
68. **In absentia.**
69. **In continuo.**
70. **In dubio pro reo.**

71. **In flagranti.**
72. **In margine**.
73. **In medias res**.
74. **In memoriam**.
75. **In praesentia.**
76. **In silvam ligna ferre**.
77. **In spe**.
78. **Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim**.
79. **Iniuriam qui facturus est, iam fecit**.
80. **Inter nos.**
81. **Inter partes.**
82. **Inter vivos.**
83. **Ipse dixit**.
84. **Ipso facto.**
85. **Ipso iure.**
86. **Labor omnia vincit**.
87. **Laconica brevitas.**
88. **Lapsus calami**.
89. **Lapsus linguae.**
90. **Laudator temporis acti.**
91. **Lege artis.**
92. **Licentia poetica.**
93. **Lupus in fabula**.
94. **Mala fide.**
95. **Manu propria.**
96. **Manus manum lavat**.
97. **Margaritas ante porcos**.
98. **Mel in ore, fel in corde**.
99. **Mens sana in corpore sano**.
100. **Modus vivendi.**
101. **Mortis causa.**
102. **Mutatis mutandis.**
103. **Naturalia non sunt turpia**.
104. **Ne quid nimis**.
105. **Nec Hercules contra duos.**
106. **Nihil agenti dies longus est.**
107. **Nihil obstat.**
108. **Noli turbare (tangere) circulos meos**.

109. **Nomina sunt odiosa**.
110. **Non bene pro toto libertas venditur auro**.
111. **Non omnis moriar.**
112. **Non plus ultra.**
113. **Non quis, sed quid.**
114. **Non sequitur.**
115. **Nosce te ipsum.**
116. **Nulla dies sine linea**.
117. **Nulla regula sine exceptione.**
118. **O tempora, o mores!**
119. **Obliti privatorum publica curate.**
120. **Omne vivum ex ovo.**
121. **Omnia preclara rara**.
122. **Pacta sunt servanda**.
123. **Panem et circenses**.
124. **Parce tempori.**
125. **Pars pro toto**.
126. **Per acclamationem**.
127. **Per aspera ad astra.**
128. **Periculum in mora**.
129. **Persona (non) grata.**
130. **Piscem natare doces**.
131. **Pleno titulo.**
132. **Pollice presso**.
133. **Pollice verso.**
134. **Post festum.**
135. **Post nubila Phoebus.**
136. **Primus inter pares.**
137. **Principiis obsta.**
138. **Pro domo sua.**
139. **Pro et contra.**
140. **Pro forma**.
141. **Qui pro quo.**
142. **Qui tacet, consentire videtur**.
143. **Quidquid id est, timeo Danaos et dona ferentes**.
144. **Quod licet Iovi, non licet bovi**.
145. **Quod nocet, saepe docet**.
146. **Quorum (praesentia sufficit).**

147. **Quot linguas calles, tot homines vales**.
148. **Quousque tandem?**
149. **Relata refero**.
150. **Rem tene, verba sequentur.**
151. **Repetitio est mater studiorum**.
152. **Res nullius**.
153. **Res, non verba.**
154. **Ridendo dicere verum**.
155. **Sapienti sat.**
156. **Saxa loquuntur**.
157. **Sero venientibus ossa**.
158. **Si duo faciunt idem, non est idem.**
159. **Si tacuisses, philosophus mansisses**.
160. **Sine ira et studio**.
161. **Sit tibi terra levis**.
162. **Sit venia verbo**.
163. **Status (In statu) quo ante**.
164. **Stricto sensu.**
165. **Sua sponte.**
166. **Sub iudice.**
167. **Sub poena.**
168. **Sub rosa.**
169. **Sui generis.**
170. **Sui iuris.**
171. **Suum cuique.**
172. **Tabula rasa.**
173. **Tacite.**
174. **Tertium non datur.**
175. **Testis unus, testis nullus**.
176. **Ubi tu Gaius, ego Gaia.**
177. **Urbi et orbi.**
178. **Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas**.
179. **Vade mecum.**
180. **Varietas delectat**.
181. **Venia docendi/legendi.**
182. **Vice versa.**
183. **Vis maior.**
184. **Volens, nolens.**

185. **Votum separatum.**
186. **Vulpes pilum mutat, non mores.**

9.4. POPIS ODABRANIH LATINSKIH KRATICA

A. OSOBNA IMENA

1. A.– Aulus
2. App. – Appius
3. C. – Gaius
4. Cn. – Gnaeus
5. D. – Decimus
6. L. – Lucius
7. M. – Marcus
8. P. – Publius
9. Q. – Quintus
10. S. ili Sex. – Sextus
11. T. – Titus
12. Ti. ili Tib. – Tiberius

B. OSTALE KRATICE

1. **a.a.** – ad acta
2. **add**. – addenda
3. **A.D.** – anno Domini
4. **a.m**. – ante meridiem
5. **aed.** - aedilis
6. **anon. –** anonymus
7. **app.** – appendix
8. **c.** ili **cap.** – caput
9. **cca. –** circa
10. **corr.** – corrigenda
11. **cos.** – consul
12. **dr.sc. –** doctor scientiae
13. **ed.** – editor
14. **e.g**. – exempli gratia
15. **etc.** – et cetera
16. **ex l.** ili **ex lib.** – ex libris
17. **f.** – filius

18. **ib.** ili **ibid.** – ibidem
19. **id.** – idem
20. **Id.** – Idus
21. **i.e.** – id est
22. **imp.** – imperator
23. **K.** ili **Kal.** – Kalendae
24. **l.** ili **lib. –** liber
25. **l.c.** ili **loc.cit.** – loco citato
26. **l.s. –** locus sigilli
27. **leg.** – legatus
28. **m.p.** – manu propria
29. **mr.sc**. – magister scientiae
30. **n**. – nota
31. **N.B.** – nota bene
32. **Non.** – Nonae
33. **non seq.** – non sequitur
34. **op.c.** ili **op.cit.** – opus citatum
35. **p.** – pagina
36. **p.m.** – post meridiem
37. **pont.max.** – pontifex maximus
38. **pr.** – praetor
39. **praef.** – praefectus
40. **proc.** – proconsul
41. **p.t. –** pleno titulo
42. **s.** – senatus
43. **sc**. – scilicet
44. **S.P.Q.R.** – senatus populusque Romanus
45. **tit. –** titulus
46. **tr.pl.** – tribunus plebis
47. **v.** – vide
48. **vol.** – volumen
49. **vs.** – versus
50. **v.v.** – vice versa

9.5. KLJUČ ZA ODGOVORE OGLEDNOGA PRIMJERKA TESTA

UVODNI DIO

1.	c)
2.	b)
3.	kapto Siface
4.	incolae
5.	senatu
6.	Nos
7.	d)
8.	c)
9.	d)
10.	viginti
11.	prvi
12.	a)
13.	b)
14.	T
15.	Via Sacra
16.	N
17.	adesse, affui = biti prisutan
18.	d)
19.	3.a), 4.b), 6.c), 5.d)
20.	crimen, -inis, n. - zločin

ZADATCI VEZANI UZ TEKST

RAZUMIJEVANJE

1.	Caesar
2.	exercitus
3.	Brut i Kasije
4.	in Macedonia
5.	c)
6.	Brutus
7.	N
8.	(dux) nobilitatis
9.	N
10.	d)
11.	dvije bitke
12.	c)
13.	a L. Antonio (consule)
14.	N
15.	N

GRAMATIKA

1.	c)
2.	plures
3.	contra eum
4.	pereat
5.	N

VOKABULAR

1.	b)
2.	civis,-is, m. - građanin
3.	gero, 3., gessi, gestum

KULTURA I CIVILIZACIJA

1.	N
2.	c)
3.	T
4.	drugi trijumvirat
5.	c)
6.	T
7.	Aheja/Ahaja